

Nr 14

Utlåtande i anledning av motioner om forskning angående ungdomens situation i samhället.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 734 av fru Nilsson m. fl. och II: 625 av herrar Boo och Larsson i Borrbym hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder för en grundläggande och fortgående forskning om ungdomens situation i samhället i det syfte som angivits i motionerna.

Motionärerna anför, att det moderna samhället ställer stora krav på individens anpassning och att det är samhällets självklara uppgift att underlätta och skapa gynnsamma förutsättningar för medborgarnas utveckling. Insatser från samhällets sida för ungdomsfostran måste bygga på kunskap och kännedom om de problem som ungdomen ställs inför. Särskilt viktig är forskning kring hur och varför en förändrad teknisk och social miljö kan medföra anpassningssvårigheter för de unga. En sådan forskning skulle enligt motionärernas mening underlätta olika samhällsorgans ställningstaganden och bättre än för närvarande ge insatserna den rätta målsättningen och omfattningen.

Motionärerna erinrar om att motioner i syfte att få till stånd forskning om ungdomens situation i samhället tidigare har avslagits under hänvisning till att 1962 års ungdomsutredning kunde förväntas föreslå anvisningar för att lösa dessa problem. I utredningens betänkande har emellertid inte upptagits förslag till sådan forskning, som kan vara vägledande för samhällets insatser för att underlätta de ungas utveckling och anpassning.

Utskottet

I motionerna hemställes om åtgärder för en grundläggande och fortgående forskning om ungdomens situation med särskild inriktning på frågor om ungdomens anpassning i samhället.

Motioner med i huvudsak samma motivering och yrkande har behandlats av utskottet varje år sedan 1964 (utskottets utlåtanden nr 57/1964, 5/1965, 26/1966 och 17/1967). Dessa motioner har enligt utskottets förslag inte föranlett någon riksdagens åtgärd.

Utskottet fann förra året att de i motionerna anförda synpunkterna på

ungdomsproblemen var värda att beakta, men erinrade om att forskning rörande ungdomens situation redan förekom i inte obetydlig omfattning och att förslag till ytterligare forskningsuppgifter förelåg.

Som exempel på aktuell forskning inom de områden motionärerna avser vill utskottet nämna följande.

En stort upplagd studie, »Örebroprojektet», syftar till en analys av olika faktorer som påverkar anpassning, beteende och prestationer i skolan och på längre sikt. Inom dess ram behandlas och redovisas ett flertal delprojekt. Bl. a. studeras den faktiska förekomsten av kriminella beteenden hos barn och ungdom.

Skolungdomens anpassning vid övergången från det tidigare skolsystemet till grundskola studeras vid universitetet i Göteborg.

En särskild klientelundersökning bedrivs i fråga om elever vid ungdomsvårdsskolor.

Longitudinella studier av grundforskningskaraktär förekommer vid lärarhögskolan i Stockholm i fråga om sambandet mellan fysisk och mental mögnad, i det internordiska »Metropolitan»-projektet, som särskilt avses belysa den sociala rörligheten, och i en undersökning med uppföljning av bl. a. yrkeskarriär och socialgruppstillhörighet hos en skolklass i Malmö.

Frågor om storstadsungdomars sexuella vanor och värderingar studeras med anslag från Riksbankens jubileumsfond. Skolbarns uppfattning om könsroller har börjat studeras.

Inom massmediaforskningen har bl. a. inverkan på barn av våldsscener i TV undersökts.

Ungdomens narkotikaproblem har uppmärksammats bl. a. inom narkomanvårdskommittén, vars utredningar legat till grund för årets proposition nr 7 med förslag till narkotikastrafflag, m. m., och av forskare med uppdrag från skolöverstyrelsen.

Bland andra projekt som är under bearbetning eller nyligen avslutats må nämnas studier rörande social utveckling och fostran i grundskolan, fostran till kritiskt tänkande i samhällsfrågor, barns förmåga att uppträda adekvat och kontrollerat, mödrars attityder till utbildning och sambandet med barnens skolprestationer, intelligens och språkutveckling, kreativitet samt en analys av hemmiljö, skolmiljö och föräldrarnas normsystem m. m. beträffande en grupp pojkar som registrerats hos polisen i jämförelse med en kontrollgrupp av icke registrerade barn.

De nu lämnade exemplen torde belysa såväl forskningsområdets omfattning och vida förgreningar som de betydande insatser som görs både inom grundforskning och målforskning. Utskottet vill här även erinra om att utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 25/1967 understrukit behovet av ett organ för behandlingsforskning.

Utskottet vill vidare framhålla, att en samlad överblick över forskningsområdet och ökade inslag av målinriktad forskning kan väntas bli befrämjade i Stockholm — där de flesta pedagogiska problem får anses vara representerade — genom tillkomsten av skoldirektionens pedagogiska centrum.

Utskottet finner med hänsyn till vad ovan anförts ej skäl tillstyrka motionsyrkandet utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 734 och II: 625 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 mars 1968

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s), Hedlund (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Axel Kristiansson (cp)*, Helge Karlsson (s), Karl Pettersson (s), fru Hultell (h), herrar Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp)*, fru Diesen (h)* och herr Ove Karlsson (s);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), fru Jäderberg (s), herrar Hamrin i Kalmar (fp), Dickson (h), Haglund (s), Wikner (s), Larsson i Borby (cp), Johansson i Växjö (cp), Nilsson i Agnäs (h)*, Hansson i Piteå (s), Hugosson (s)* och fru Fränkel (fp)*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Eric Gustaf Peterson* (fp) och *Axel Kristiansson* (cp), fru *Hultell* (h), herrar *Kilsmo* (fp), *Ernst Olsson* (cp), *Hamrin* i Kalmar (fp), *Larsson* i Borby (cp), *Johansson* i Växjö (cp) och *Nilsson* i Agnäs (h) samt fru *Fränkel* (fp), vilka ansett att utskottets utlåtande fr. o. m. det avsnitt som börjar med orden »De nu lämnade» samt utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

De nu lämnade exemplen ger vid handen att ett antal angelägna forskningsprojekt startats under senare tid. Utskottet vill med tillfredsställelse konstatera detta samtidigt som det uttalar angelägenheten av en samlad överblick på forskningsområdet och en samordning av pågående och planerade projekt.

Utskottet vill beträffande forskningens inriktning särskilt understryka behovet av forskning kring hur och varför en förändrad teknisk, ekonomisk och social miljö kan medföra anpassningssvårigheter för de unga. En ökad tillgång till forskningsrön på detta område bör underlätta olika samhällsorgans ställningstaganden och bättre än för närvarande ge insatserna den rätta målsättningen och inriktningen. Utskottet vill sålunda tillstyrka motionsyrkandet om ökade forskningsinsatser.

Utskottet får därför hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 734 och II: 625 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder för en grundläggande och fortgående forskning om ungdomens situation i samhället i det syfte som angivits i motionerna.